

Winterclustering; een opvallende waarneming

Tekst en foto: S. Hunink

Ik was net bezig wat oude foto's te sorteren. Ik kwam bijgevoegde foto tegen. Het is een foto van een vangst vissen in één enkele schep! Ik was 16 december 2007 aan het vissen onder een brug over de Barrierewetering, waar (maai)afval zich had opgehoopt. Hier was in de gehele waterloop alle vegetatie gemaaid in dat najaar, waardoor in de winter geen enkele schuilgelegenheid meer aanwezig was. Juist hier had ik dus goede hoop om wat vissen te vangen. Nu was ik net bezig te scheppen aan de ene kant van de brug, toen ineens aan de overkant een hele massa vissen het water uit sprongen. Kennelijk waren ze erg geschrokken van mijn activiteit in het water, want ze bleven herhaaldelijk uit het water springen. Ik spurtte natuurlijk over de brug naar de andere kant en wist met één enkele haal ongeveer 200-225 vissen te vangen! De meeste vissen waren blankvoorns van zo'n 10-15 cm lang. Na verdere inspectie zaten er 7 soorten in mijn net (zie bijgevoegde tabel)! Toch heb ik de meeste vissen van dat 'wintercluster' niet kunnen vangen, deze zijn waarschijnlijk gevlucht naar diepere delen van de waterloop. Winterclusters zijn niet vreemd in de vissenwereld. Wat echter de reden is van deze clustering, is mij niet bekend. De enige reden die ik kan bedenken, is dat door het verlies van beschutting (oa tegen predatoren) de vissen bij elkaar de beschutting opzoeken (zoals sardines in zee) en samen clusteren. Bij het beroeren van het water, zoeken zij allemaal een veilige plek in het midden van de cluster waardoor het mogelijk is dat de vissen het water uit willen springen (weg van het gevaar). Dit gedrag ken ik eigenlijk niet van zoetwatervissen. Mogelijk dat door een situatie waarin de vissen zich plotseling in 'kale' wateren bevinden, het gedrag van clustering zich openbaart bij verstoring of dreiging door een instinct dat zijn oorsprong heeft in het verre verleden. Overigens is het daarnaast vreemd dat

in de cluster ook een 'predator' aanwezig was, namelijk de snoek. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat juist de snoek een mogelijke dreiging vormde en de 'trigger' is geweest voor het vluchtgedrag van het cluster vissen.

Een andere reden kan zijn dat mogelijk de watertemperatuur zeer laag was en de vissen bij elkaar clusterde voor de relatieve 'warmte' ten opzichte van andere delen van de waterloop. Dit lijkt mij echter geen geheel plausibel verhaal, aangezien vissen koudbloedige dieren zijn en zich in de winter voornamelijk ophouden in zuurstofrijke, diepere en meestal koudere delen van de waterloop. Ik vroeg me af of RAVON of lezers van deze nieuwsbrief dit clustergedrag van zowel prooidieren als predatoren kan verklaren. Hiernaast is het misschien een interessant onderwerp voor RAVON om onderzoek te doen naar dit gedrag (zeker als een vergelijking kan maken met een mogelijk zelfde type gedrag van zoutwatervissen als sardines en haringen). Mocht dit zo zijn, dan lijkt het mij dat deze nieuwsbrief dé uitgelaten kans is om een oproep te doen zulke voorvallen te melden.

Vissoort	aantal	stadium	opmerking
alver	2	juveniel	
alver	1	adult	exemplaar ongeveer 11 cm!
baars	6	adult	
baars	11	subadult	
blankvoorn	150	subadult	
blankvoorn	40	adult	
kolblei	11	subadult	
rietvoorn	5	adult	
riviergrondel	1	adult	exemplaar ongeveer 12-13 cm!
snoek	1	subadult	

Naschrift (redactie) en oproep:

Winterclustering van vissen onder bruggen is een bekend fenomeen. Het water is hier rustiger en vaak ook net iets warmer. Bij rietkragen in wind/stromingsluwe hoeken namen wij ook winterconcentraties van vis waar. Heb je vergelijkbare of andere waarnemingen van (winter)concentratie? Geef ze door!